

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดในการนำเสนอข้อมูลต่อผู้ใช้งบการเงิน
2. แนวคิดในการใช้ข้อมูลของผู้ใช้งบการเงิน
3. การวิเคราะห์งบการเงิน
4. การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดในการนำเสนอข้อมูลต่อผู้ใช้งบการเงิน

แม่บทการบัญชีเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน และยังสามารถใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการแก้ปัญหาทางการบัญชีในขณะที่ยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีสำหรับเรื่องนั้น ๆ แม่บทการบัญชีจะเป็นเหตุผลสนับสนุนการใช้ดุลยพินิจในการจัดทำข้อมูลทางการบัญชี ตลอดจนเสริมสร้างความเข้าใจและความมั่นใจต่อผู้ใช้งบการเงิน

นอกจากแม่บทการบัญชีแล้วยังมีมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 35 เรื่องการนำเสนองบการเงินที่มีวัตถุประสงค์ที่จะกำหนดเกณฑ์ในการนำเสนองบการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป และนำเสนอเพื่อให้เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และเพื่อให้มั่นใจว่างบการเงินดังกล่าวจะสามารถเปรียบเทียบได้กับงบการเงินในงวดก่อนๆ ของกิจการและกับงบการเงินของกิจการอื่น งบการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไปนี้มีเป้าหมายในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

ซึ่งในมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ได้กำหนดว่างบการเงินควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ ค่าใช้จ่ายและกระแสเงินสด อีกทั้งงบการเงินที่สมบูรณ์ต้องประกอบด้วย

1. งบดุล
2. งบกำไรขาดทุน
3. งบใดงบหนึ่งดังต่อไปนี้

3.1 งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้น

3.2 งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

4. งบกระแสเงินสด

5. นโยบายการบัญชีและหมายเหตุประกอบงบการเงิน (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 10)

นอกจากนี้เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความมั่นใจต่อผู้ใช้ข้อมูลทางการบัญชี การนำเสนอของงบการเงินควรมีคุณสมบัติที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน แม้บทการบัญชีจึงได้มีการกำหนดลักษณะเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ความเข้าใจได้

ข้อมูลในงบการเงินต้องสามารถเข้าใจได้เพื่อประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูล ตามข้อสมมติว่าผู้ใช้ข้อมูลทางการบัญชีต้องมีความรู้ ความเข้าใจในธุรกิจและเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจพอสมควร อีกทั้งมีความพยายามและความตั้งใจตามควรที่จะศึกษาข้อมูล และถึงแม้ว่าข้อมูลจะมีความซับซ้อนแต่ถ้าเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ก็ยังคงต้องนำเสนอข้อมูลดังกล่าว

2. ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงิน จะเป็นข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจก็ต่อเมื่อข้อมูลนั้นช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

3. ความเชื่อถือได้

ข้อมูลที่มีประโยชน์ในงบการเงินต้องมีความเชื่อถือได้ ไม่มีความผิดพลาดที่มีนัยสำคัญและไม่มีอคติ ซึ่งทำให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถเชื่อถือได้ว่าข้อมูลนั้นแสดงสภาพเศรษฐกิจหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ข้อมูลนั้นแสดงข้อมูลต้องเชื่อถือได้จึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน

4. การเปรียบเทียบกันได้

ผู้ใช้งบการเงินต้องสามารถเปรียบเทียบงบการเงินของกิจการในรอบระยะเวลาต่างกัน หรือการเปรียบเทียบงบการเงินของธุรกิจต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินฐานะการเงิน กระแสเงินสด ผลการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินและสามารถคาดคะเนแนวโน้มของฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของกิจการที่เปรียบเทียบได้ (เมธากุล เกียรติกระจาย และ ศิลปพร ศรีจันเพชร, 2547, หน้า 12-14)

แนวคิดในการใช้ข้อมูลของผู้ใช้การเงิน

ผู้ใช้งบการเงินประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายที่สนใจในข้อมูลทางการเงิน ควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ผลตอบแทนจากการลงทุน สภาพคล่อง ความสามารถในการชำระหนี้ เป็นต้น เพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของบุคคลหลายฝ่ายที่สนใจใช้ข้อมูลทางการเงินของบริษัทในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ดังนี้

1. ผู้บริหารของกิจการ ผู้บริหารต้องการข้อมูลทางการเงินเพื่อประโยชน์ในการวางแผน ควบคุมและตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ข้อมูลดังกล่าวอาจได้มาจากรายงานภายใน หรือรายงานเพื่อการจัดการ
2. ผู้ลงทุน ผู้ลงทุนในปัจจุบัน และผู้ที่อาจตัดสินใจลงทุนในอนาคต ผู้ลงทุนต้องการทราบข้อมูล เพื่อประเมินความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งจะช่วยในการพิจารณาตัดสินใจซื้อขาย หรือถือเงินลงทุนนั้นต่อไป
3. ผู้ให้กู้และเจ้าหนี้ ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจเพื่อให้ทราบถึงความมั่นคงทางการเงิน สภาพคล่องและความสามารถของกิจการในการชำระหนี้
4. ลูกจ้างหรือกลุ่มตัวแทน ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงและความสามารถในการทำกำไรของนายจ้าง เพื่อช่วยประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายค่าตอบแทน
5. ลูกค้า ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ โดยเฉพาะกรณีที่ต้องพึ่งพากิจการหรือต้องการมีความสัมพันธ์อันยาวนานกับกิจการ
6. รัฐบาลและหน่วยงานราชการ ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกิจการ เพื่อช่วยในการจัดสรรทรัพยากร การกำหนดนโยบายภาษีอากร และการกำกับดูแล (เมธากุล เกียรติกระจาย และศิลปพร ศรีจันทพร, 2547, หน้า 14-15)

นอกจากนี้ตามแนวคิดของ White, Sondhi and Fried (2003) ได้กล่าวไว้ว่า อัตราส่วนทางการเงินถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการเปรียบเทียบระหว่างความเสี่ยงกับผลตอบแทนที่จะได้รับของแต่ละบริษัทเพื่อช่วยประกอบการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนและการให้สินเชื่อของเจ้าหนี้

นักลงทุนและเจ้าหนี้มีความต้องการข้อมูลและเทคนิควิธีในการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยเจ้าหนี้ระยะสั้น เช่น ธนาคารและเจ้าหนี้การค้าสนใจในเรื่องของสภาพคล่องของบริษัทว่ามีความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นได้ดีหรือไม่ และเจ้าหนี้ระยะยาวให้ความสนใจกับความสามารถในการชำระหนี้ในระยะยาว พิจารณาในเรื่องความเสี่ยงที่ต่อน้อยที่สุด และต้องแน่ใจได้เกี่ยวกับความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยและความสามารถในการจ่ายคืนเงินต้นเมื่อครบกำหนด

นักลงทุนจะให้ความสนใจกับความสามารถในการทำกำไรระยะยาว การจ่ายปันผล และการเพิ่มมูลค่าให้กับบริษัท เนื่องจากนักลงทุนต้องรับภาระความเสี่ยงส่วนที่เหลือน้อยของบริษัท หลังจากจ่ายผลตอบแทนให้กับเจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้เงินกู้ยืม ดังนั้น จึงต้องการข้อมูลเพื่อประเมินความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งจะช่วยประกอบการตัดสินใจในการซื้อขายหรือถือเงินลงทุนนั้นต่อไป (White & Fried, 2003, p. 111)

จากการที่งบการเงินเป็นที่สนใจแก่บุคคลหลายฝ่ายด้วยกันในการนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ แต่สำหรับผู้ถือหุ้นและบุคคลภายนอกแล้วยังไม่ให้ความเชื่อถือต่อการเงินที่คณะกรรมการบริษัทจัดทำขึ้น ผู้ใช้ข้อมูลจะมีความเชื่อถือในการนำเสนองบการเงินของบริษัทมากขึ้นหากผู้สอบบัญชีซึ่งเป็นอิสระและเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบัญชีเข้าทำการตรวจสอบและแสดงความเห็นว่างบการเงินของบริษัทได้จัดทำและนำเสนอถูกต้องตามที่ควรและได้มีการปฏิบัติตามแม่บทการบัญชี มาตรฐานการบัญชีรวมถึงหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป (พยอม สิ้นห์เสนห์, 2549)

การวิเคราะห์งบการเงิน

การอ่านข้อมูลดิบของงบการเงินอาจทำให้ผู้ใช้ข้อมูลเห็นภาพของผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของบริษัทเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น การวิเคราะห์งบการเงิน จึงเป็นเครื่องมือหนึ่ง ที่ช่วยให้ผู้ใช้ข้อมูลเข้าใจงบการเงินอย่างสมบูรณ์มากขึ้น

การวิเคราะห์งบการเงิน (เพชร ชุมทรัพย์, 2544 อ้างถึงใน รัฐชิตา การขยัน, 2546, หน้า 4) หมายถึง กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการใด กิจการหนึ่งจากงบการเงินของกิจการนั้น พร้อมทั้งนำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาประกอบการตัดสินใจ

จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์งบการเงินมีอยู่หลายประการ (เพชร ชุมทรัพย์, 2544 อ้างถึงใน รัฐชิตา การขยัน, 2546, หน้า 4) คือ

1. เพื่อเป็นเครื่องมือกลั่นกรองในเบื้องต้น ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ
2. เพื่อเป็นเครื่องมือประเมินการบริหารงานของฝ่ายบริหาร และวินิจฉัยปัญหาการดำเนินงาน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
3. เพื่อเป็นเครื่องมือพยากรณ์ฐานะการเงินในอนาคต

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

อัตราส่วนทางการเงินเป็นการนำรายการในงบการเงินตั้งแต่สองรายการขึ้นไป มาเปรียบเทียบกับกัน เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายการต่าง ๆ ซึ่งอาจออกมาในรูปของอัตราส่วน หรือในรูปของอัตราร้อยละ โดยการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเป็นการอธิบายฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานของบริษัท เพื่อประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูลงบการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ในการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินจะมีความหมายยิ่งขึ้น เมื่อมีการเปรียบเทียบ ซึ่งอาจจะเปรียบเทียบกับงบการเงินในงวดก่อน ๆ ของกิจการ เปรียบเทียบกับงบการเงินของกิจการอื่นในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน หรือเปรียบเทียบกับคู่แข่งอื่น นอกจากนี้ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินจะมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจได้นั้น ต้องเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ เพราะถ้าผู้ใช้ข้อมูล ได้รับข้อมูลที่มีความบิดเบือน ปิดบังข้อเท็จจริง ย่อมทำให้ผู้ใช้เกิดความเข้าใจผิด และนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาดเกิดความเสียหาย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายเชิงเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก เช่น นักลงทุนตัดสินใจซื้อหลักทรัพย์ในราคาที่ไม่เหมาะสม หรือลงทุนในหลักทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือไม่ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนตามที่คาดหวังไว้ เจ้าหนี้และสถาบันการเงินตัดสินใจให้เงินกู้และให้สินเชื่อจำนวนมากเกินควร มีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้และหนี้สูญ กรมสรรพากรและหน่วยงานรัฐที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษี ไม่สามารถเก็บเงินภาษีอากรได้อย่างครบถ้วน เต็มเม็ดเต็มหน่วย ทำให้สูญเสียดำเนินการของรัฐที่จะนำไปพัฒนาประเทศ ดังนั้น ถ้าผู้ใช้ข้อมูล ได้รับข้อมูลที่นำเชื่อถือได้ จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะลงทุน การระดมทุนของนักลงทุน การให้เงินกู้ยืมจากธนาคาร สถาบันการเงิน และเจ้าหนี้อาจมีการให้สินเชื่อในจำนวนที่เหมาะสมที่จะไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายจากหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และหนี้สูญ หน่วยงานรัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีอากรได้อย่างครบถ้วน (อมรา ติรศรีวัฒน์, 2549, หน้า 181-182) ซึ่งจากความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลสามารถแบ่งอัตราส่วนทางการเงินออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratios)

1.1 อัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio) เป็นอัตราส่วนที่ใช้ชี้ความสามารถของบริษัทที่จะใช้คืนหนี้ระยะสั้นเมื่อถึงกำหนด ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่าที่สูงยิ่งแสดงว่าบริษัทมีสภาพคล่องทางการเงินที่ดีมาก

1.2 อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว (Quick Ratio) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถของบริษัทที่จะชำระหนี้สินหมุนเวียนจากสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็ว เช่น เงินสด รายการเทียบเท่าเงินสด ลูกหนี้การค้า เป็นต้น โดยจะไม่นับรวมสินค้าคงเหลืออัตราส่วนนี้ยังมีค่ามากก็แสดงว่าบริษัทมีสภาพคล่องสูง

2. อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ (Activity Ratios)

2.1 อัตราการหมุนของลูกหนี้ (Account Receivable Turnover) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการเรียกเก็บหนี้ทางการค้า ว่าใน 1 รอบบัญชีบริษัทได้เรียกเก็บเงินจากลูกหนี้การค้าได้กี่ครั้ง หากอัตราส่วนนี้สูง จะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการแปรลูกหนี้การค้าเป็นเงินสด

2.2 ระยะเวลาถัวเฉลี่ยการเก็บหนี้ (Average Collection Period) เป็นการวัดระยะเวลาในการเก็บหนี้ถัวเฉลี่ย จะแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีความสามารถในการเปลี่ยนสภาพลูกหนี้มาเป็นเงินสดต้องใช้เวลาานเท่าไร

2.3 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Asset Turnover) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถของบริษัทในการสร้างรายได้จากการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำเกินไป อาจแสดงให้เห็นว่ามีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมากเกินไป และสินทรัพย์นั้นไม่สามารถสร้างรายได้ให้ได้ตามที่ควรจะเป็น แต่ถ้าหากอัตราส่วนนี้สูงเกินไป อาจแสดงให้เห็นว่ามีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรน้อยเกินไป หากเศรษฐกิจฟื้นตัวบริษัทอาจไม่สามารถสร้างรายได้ทันกับการเติบโต

2.4 อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ (Inventory Turnover) เป็นอัตราส่วนที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการจำหน่ายสินค้า หากบริษัทมีอัตราการหมุนของสินค้ายิ่งมาก แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีการจำหน่ายสินค้าได้เร็ว แสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานขายของบริษัท

2.5 ระยะเวลาขายสินค้าโดยเฉลี่ย (Average Sale Period) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดระยะเวลาการขายนเฉลี่ยของสินค้า จะแสดงให้เห็นว่า บริษัทใช้จำนวนกี่วันในรอบปีบัญชีที่บริษัทได้ทำการขายสินค้าออกไป ถ้าหากผลลัพธ์ที่ออกมาในรูปแบบจำนวนวันต่ำ ย่อมแสดงว่ากิจการนั้นขายสินค้าได้ดีและมีสภาพคล่องสูง

2.6 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (Total Asset Turnover) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการสร้างรายได้จากสินทรัพย์ทั้งหมดที่บริษัทลงทุนไป หากอัตราส่วนนี้ยิ่งสูง แสดงว่าบริษัทสามารถใช้เงินทุนที่ยังต่ำลงในการสร้างรายได้ แต่ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำลงแสดงว่าบริษัทมีการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไปหรือมีรายได้ต่ำ

3. อัตราส่วนที่แสดงถึงความเสี่ยงจากการกู้ยืม (Leverage Ratios)

3.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงโครงสร้างเงินทุนระหว่างสัดส่วนของหนี้สินรวมกับส่วนของผู้ถือหุ้น รวมทั้งสามารถ

ใช้พิจารณาความเสี่ยงในการชำระหนี้และดอกเบี้ย ถ้าอัตราส่วนนี้สูง แสดงว่ามีความเสี่ยงสูงด้วยเช่นกัน เนื่องจากกิจการใช้แหล่งเงินทุนจากหนี้สินมาก ซึ่งต้องมีภาระดอกเบี้ยจ่ายด้วย

3.2 ความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio) เป็นอัตราส่วนที่ใช้สำหรับการประเมินความสามารถในการชำระดอกเบี้ยเงินกู้ คว้ากิจการได้ดำเนินงานแล้วสร้างรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการจ่ายดอกเบี้ยหรือไม่ การกู้ยืมมากเกินไปก็อาจทำให้เกิดปัญหาได้ หากไม่สามารถนำเงินกู้มาสร้างรายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายทางการเงินที่มีอยู่ อัตราส่วนนี้ยิ่งสูงก็ยิ่งเพิ่มความมั่นใจแก่เจ้าหนี้ในการชำระดอกเบี้ย

4. อัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratios)

4.1 อัตราส่วนกำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถของบริษัทในการควบคุมต้นทุนสินค้าคงคลังและความสามารถในการบวกต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเข้าไปในราคาสินค้าที่ขาย หากอัตราส่วนนี้มีร้อยละที่สูงย่อมแสดงถึงประสิทธิภาพในการจัดการในด้านการลดต้นทุนสินค้าขายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

4.2 อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไรของบริษัทหลังจากนำรายได้และค่าใช้จ่ายทุกประเภทเข้ามาพิจารณาแล้ว ว่ามีผลตอบแทนในรูปของกำไรสุทธิมากน้อยเพียงใด

4.3 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (Return on Assets) เป็นอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดประสิทธิภาพของบริษัทในการนำสินทรัพย์ไปลงทุนแล้วทำให้เกิดผลตอบแทนเท่าไร โดยเป็นค่าที่แสดงถึงผลกำไรที่บริษัทหาได้จากสินทรัพย์ทั้งหมดที่บริษัทใช้ดำเนินการ

4.4 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity) เป็นอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้นของบริษัท

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของอัตราส่วนทางการเงิน จึงจัดทำคู่มือ SETSMART ขึ้นเพื่ออธิบายสูตรการคำนวณและความหมายของอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนตามประเภทของรูปแบบงบการเงิน ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 รูปแบบตามประเภทธุรกิจ คือ ธนาคาร บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัย บริษัทประกันชีวิต ธุรกิจอุตสาหกรรมและบริการ และกองทุนรวม ซึ่งอัตราส่วนทางการเงินในส่วน of คู่มือ SETSMART กับ หลักวิชาการ ได้มีการอธิบายความหมายของอัตราส่วนทางการเงินไว้ไม่แตกต่างกัน แต่มีบางสูตรการคำนวณที่มีการนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2-1 เปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินระหว่างคู่มือ SETSMART กับ หลักวิชาการ

ลำดับ	อัตราส่วนทางการเงิน	หน่วย	คู่มือ SETSMART	หลักวิชาการ (White, Sondhi & Fried)
อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratios)				
1	อัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio)	เท่า	รวมสินทรัพย์หมุนเวียน รวมหนี้สินหมุนเวียน (เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด+เงิน ลงทุนชั่วคราว+ลูกหนี้และตัวเงินรับ การค้าสุทธิ) รวมหนี้สินหมุนเวียน	รวมสินทรัพย์หมุนเวียน รวมหนี้สินหมุนเวียน เงินสดและเงินฝากธนาคาร + เงิน ลงทุนชั่วคราว + ลูกหนี้สุทธิ รวมหนี้สินหมุนเวียน
2	อัตราส่วนสภาพคล่องหมุน เร็ว (Quick Ratio)	เท่า	ลูกหนี้และตัวเงินรับการค้าสุทธิ (เฉลี่ย) รวมหนี้สินหมุนเวียน	ลูกหนี้การค้า (เฉลี่ย) รวมหนี้สินหมุนเวียน
อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ (Activity Ratios)				
3	อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้ การค้า (Account Receivable Turnover)	รอบ	ขายสุทธิ ลูกหนี้และตัวเงินรับการค้าสุทธิ (เฉลี่ย)	ยอดขาย ลูกหนี้การค้า (เฉลี่ย)
4	ระยะเวลาถ่วงเฉลี่ยการเก็บ หนี้ (Average Collection Period)	วัน	365 อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า	365 อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ การค้า
5	อัตราส่วนหมุนเวียนของ สินทรัพย์ถาวร (Fixed Asset Turnover)	รอบ	รวมรายได้ (ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ+สินทรัพย์ ภายใต้สัญญาสัมปทาน) (เฉลี่ย)	ยอดขาย สินทรัพย์ถาวร (เฉลี่ย)
6	อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้า คงเหลือ (Inventory Turnover)	รอบ	ต้นทุนขายสินค้า สินค้าคงเหลือ (เฉลี่ย)	ต้นทุนขายสินค้า สินค้าคงเหลือ (เฉลี่ย)
7	อัตราส่วนหมุนเวียนของ สินทรัพย์ (Total Asset Turnover)	รอบ	รวมรายได้ รวมสินทรัพย์ (เฉลี่ย)	ยอดขาย รวมสินทรัพย์ (เฉลี่ย)
อัตราส่วนที่แสดงถึงความเสี่ยงจากการกู้ยืม (Leverage Ratios)				
9	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วน ของผู้ถือหุ้น (D/E Ratio)	เท่า	รวมหนี้สิน รวมส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทใหญ่	หนี้สิน (เฉพาะที่มีดอกเบี้ย) รวมส่วนของผู้ถือหุ้น
10	ความสามารถในการชำระ ดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio)	เท่า	กำไร(ขาดทุน)ก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษี เงินได้ ดอกเบี้ยจ่าย	กำไร(ขาดทุน)ก่อนดอกเบี้ยจ่าย และภาษีเงินได้ ดอกเบี้ยจ่าย

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

ลำดับ	อัตราส่วนทางการเงิน	หน่วย	คู่มือ SETSMART	หลักวิชาการ (White, Sondhi & Fried)
อัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratios)				
11	อัตรากำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin)	%	(รายได้จากการขาย - ต้นทุนสินค้าขาย) รายได้จากการขาย	กำไรขั้นต้น ยอดขาย
12	อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin)	%	กำไร(ขาดทุน)สุทธิ รายได้รวม	กำไร(ขาดทุน)สุทธิ ยอดขาย
13	อัตราผลตอบแทน สินทรัพย์ (Return on Asset)	%	กำไร(ขาดทุน)ก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ รวมสินทรัพย์ (เฉลี่ย)	กำไร(ขาดทุน)ก่อนดอกเบี้ย จ่ายและภาษีเงินได้ รวมสินทรัพย์ (เฉลี่ย)
14	อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (Return on Equity)	%	กำไร(ขาดทุน)สุทธิ รวมส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทใหญ่ (เฉลี่ย)	กำไร(ขาดทุน)สุทธิ ส่วนของผู้ถือหุ้น (เฉลี่ย)

จากตารางที่ 2-1 เป็นการเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินระหว่างคู่มือ SETSMART กับ หลักวิชาการแสดงซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัตราส่วนทางการเงินมีสูตรการคำนวณที่แตกต่างกัน อัตราส่วนทางการเงินที่แตกต่างกันมีดังนี้

1. อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Asset Turnover) ซึ่งแตกต่างกันในส่วนของตัวตั้งของอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรในคู่มือ SETSMART ใช้รวมรายได้เป็นตัวตั้ง แต่ตามหลักวิชาการใช้ยอดขายเป็นตัวตั้ง
2. อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (Total Asset Turnover) ซึ่งแตกต่างกันในส่วนของตัวตั้งของอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ ในคู่มือ SETSMART ใช้รวมรายได้เป็นตัวตั้ง แต่ตามหลักวิชาการใช้ยอดขายเป็นตัวตั้ง
3. อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (D/E Ratio) ซึ่งแตกต่างกันในส่วนของตัวตั้งของอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ในคู่มือ SETSMART ใช้รวมหนี้สินเป็นตัวตั้ง แต่หลักวิชาการใช้หนี้สิน (เฉพาะที่มีดอกเบี้ย) เป็นตัวตั้ง และแตกต่างกันในส่วนของตัวหาร ในคู่มือ SETSMART ใช้รวมส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทใหญ่เป็นตัวหาร แต่หลักวิชาการใช้รวมส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นตัวหาร
4. อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin) ซึ่งแตกต่างกันในส่วนของตัวหารของอัตรากำไรสุทธิ ในคู่มือ SETSMART ใช้รวมรายได้เป็นตัวหาร แต่ตามหลักวิชาการใช้ยอดขายเป็นตัวหาร

5. อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (Return on Equity) ซึ่งแตกต่างกันในส่วนของตัวหารของอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ในคู่มือ SETSMART ใช้รวมส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทใหญ่เป็นตัวหาร แต่หลักวิชาการใช้รวมส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นตัวหาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์งบการเงินโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน โดยมีงานวิจัย ดังต่อไปนี้

สุนิสา ัญญสกุลกิจ (2545) ศึกษาการวิเคราะห์งบการเงินเปรียบเทียบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ปี พ.ศ. 2539-2543 โดยใช้การวิเคราะห์งบการเงินเปรียบเทียบและการพยากรณ์แนวโน้มของอุตสาหกรรมแต่ละกลุ่ม

วิชนี เอี่ยมขุ่ม (2545) ศึกษาการวิเคราะห์งบการเงินเปรียบเทียบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเกษตร ปี พ.ศ. 2539-2543 โดยใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

ยิ่งลักษณ์ หะยะมิน (2545) ศึกษาการวิเคราะห์งบการเงินเปรียบเทียบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างและตกแต่ง ปี พ.ศ. 2535-2543 โดยใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินและทำการวิเคราะห์แนวโน้มเพื่อพยากรณ์ยอดขาย

รัชชิตดา การขันธ์ (2546) ได้ศึกษาการวิเคราะห์งบการเงินเปรียบเทียบบริษัทในกลุ่มธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 จำนวน 2 บริษัท พบว่าเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ในด้านความคล่องตัวทางการเงินระยะสั้น ความสามารถในการหากำไร ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โครงสร้างเงินทุนและนโยบายทางการเงิน

พรศิริ เจริญพงศ์ (2549) ได้ศึกษาการวิเคราะห์งบการเงินเปรียบเทียบของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ในช่วงปี พ.ศ. 2544-2548 จำนวน 2 บริษัท เพื่อศึกษาสภาพคล่อง ความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ ความสามารถในการก่อหนี้ และความสามารถในการทำกำไร และพยากรณ์แนวโน้มกำไรจากการดำเนินงานในอนาคตของบริษัทโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน และใช้ข้อมูลกำไรจากการดำเนินงานมาพยากรณ์กำไรจากการดำเนินงาน

จากงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์งบการเงินโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน แต่ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการคำนวณอัตราส่วนทางการเงินในรายงาน

ประจำปี ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการคำนวณอัตราส่วนทางการเงินในคู่มือ SETSMART กับรายงานประจำปี และหลักวิชาการ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้ข้อมูลในการนำข้อมูลทางการเงินไปใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

สรุปแนวคิดและงานวิจัย

จากแนวคิดและงานวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นว่าอัตราส่วนทางการเงิน เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการวิเคราะห์งบการเงิน เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินได้เข้าใจฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของธุรกิจได้ง่ายขึ้น และประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูลงบการเงินในตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งแสดงในรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรายการในงบการเงิน 2 รายการ และจะมีความหมายยิ่งขึ้นเมื่อมีการเปรียบเทียบกับงบการเงินในงวดก่อน ๆ ของกิจการ เปรียบเทียบกับงบการเงินของกิจการอื่นในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน หรือเปรียบเทียบกับคู่แข่ง ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับอัตราส่วนทางการเงินพบว่า มีศึกษากาวิเคราะห์งบการเงินเปรียบเทียบของอุตสาหกรรมต่าง ๆ มากมายเพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และเพื่อการวิเคราะห์แนวโน้มผลการดำเนินงานในอนาคต หากอัตราส่วนทางการเงินมีการบิดเบือน ซ่อนเร้นไม่ตรงกับความเป็นจริง ทำให้ผู้ใช้ข้อมูลเกิดความเข้าใจผิด และนำไปตัดสินใจผิดพลาด ทำให้ข้อมูลดังกล่าวขาดความน่าเชื่อถือ ก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้ใช้ข้อมูล ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเกิดความผิดพลาด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจจะทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการคำนวณอัตราส่วนทางการเงินในคู่มือ SETSMART กับรายงานประจำปี และหลักวิชาการ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้ข้อมูลในการนำข้อมูลทางการเงินไปใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ